

Jacob Catsstraat.

Rbsl. 26 jul 1961 no. VIII/23

Leefde van 1577 - 1660. Geboren te Brouwershaven. Was raadspensionaris van Zeeland. Bekend Nederlands volksdichter.

Jacob Cats.

Nederlands dichter en staatsman.

Raadspensionaris van Holland en West-Friesland in 1636 en in 1645 grootzegelbewaarder der Staten.

Zijn werken werden vaak gekenmerkt door breedsprakigheid van de ouderdom. De inhoud was grotendeels moraliserend.

Jac. Perkstraat. (1859 - 1881)

Rbsl. 8 nov 1962 nr. X/11

Jacques Perk.

Ned. dichter.

*Correspondentisch deel van de Nederygherscheant, die slon
een verandering in de plannen uitbreid in 3 delen: Jac. Perkstraat,
Nederyghersche en Cremerstraat.*

Jan Azn. Leeghwaterstraat.

Rbsl. 19 nov 1970 nr. III/8.

Jan Adriaenzoon Leeghwater (1575 - 1650). Leidde de droogmaking van de Beemster, Purmer en Wormer en ontwierp het plan tot droogmaking van de Haarlemmermeer.

Jan Adriaensz. Leeghwater.

Naar de bekende waterbouwkundige Jan Adriaensz. Leeghwater (1575-1650). Was betrokken bij de droogmaking van de Beemster, de Purmer, de Heer Hugowaard e. a. Leeghwater heeft ook een plan vervaardigd voor de aanleg van een haven hier in Harderwijk. Het initiatief daartoe ging van hem uit, zoals blijkt uit zijn een brief van hem aan het stadabestuur. Deze brief is afgedrukt in het Over-Veluwsch Wechblad van 15 juni 1850. Waarschijnlijk bevond deze brief zich toen nog in het stadsarchief. Nu is er daar niet meer in te vinden. Het schrijven luidt als volgt:

1648 den 26 September

Loff sij Godt boven al in Amsterdam.

Eentfeste, wijse, voorsienighe heeren Burgemeesteren der stede Harderwijk.

Also daer een koopman genaemt Domseler tot Amsterdam mij versocht heeft om met hem te spreken, de welcke mij verhaelt heeft, dat die E. Heeren van Harderwijk van voornemen sijn om een haven te maken tot het incoemen, uijtvaren ende verbergen van schuyten ende schepen, ende also ick wel van Harderwijk afgevaeren heb; maer op sodanighe saken niet gelot en heb, Ick heb verstaen dat aldaer santgronden sijn, ende dat met verscheijde winden het water van de suijdersee dat oft ende aanparst, sгодat die sake mijns oordeels wel overgeleijt moet wesen om aentetasten. Alhoewel dat ick een groot deel van mijn leven met dyecisie ende met sodanige wercken omgegaen heb, so en can ick niet veel daer van schrijven yoor ende afeer dat ick het werck inderdaet gesien ende daerop ghespeuleert heb. Hiermede wens ick de Ed. Heeren dat Alderbeste na siel ende lichaem ende den Almogende Godt in genade bevolen,

Jan Adriaensz Leeghwater, ingenieur ende molenmaker van de Kyp, nu ter tijt woonachtich tot Amsterdam bij de Westerkerec U. E. dienaer bereijft.

(dijkage)

Leeghwater bezocht Harderwijk op nieuw en maakte een plan voor de aanleg van een ronde dijck tussen de twee bruggen van de Brugge - en Vispoort. Het plan is niet mitgevoerd. En het kon nog sijna 350 jaar duren voordat

Harderwijkse van een echte haven kon beschikken
Op 30 sept. 1648 betalen de aentmeesters L. 25-4- van het beuittijde 1/2 van de haven bestormde
Heren

Jan Renden Steegje = Heraltstraat, ook Roepersteegje, Schoolsteegje, Heer Aaltenstraat

Zie: Oud Rechterlijk Archief, inv. 145, recognitie 17 april 1630

“..... Jan Renden en Janneke echtelieden krijgen een huis in **Heer Aeltsstraatje**.....”

Zie ook recognitie:

27-5-1729: Jan Straalman ev Jacobje Hondius verkoopt aan raadvriend Anthony van Westervelt een schuur "achter de behuizinge daer de Vergulde Os uijthangt" [is E-271 in de Bruggestraat] uitkomende in het **Jan Renden Steegje**. Tussen Michel van Voorthuizen en de wed. Westhoven voor f. 275,=.

3-6-1740: de erfg. van Michiel van Voorthuijsen hebben op 12-3 I.I. verkocht aan Jan Straalman ev Jacobjen Hondius, huis in het **Jan Rendens steegje** tussen de schuren van burgm. Ant. van Westervelt en wed. van Jacob Foppen, voor f. 326,=.

3-7-1750: erfg. van Cornelis Jansen de Meester en Gijsbertje Henriks verkopen aan Lodewijk Hulsentop een huis en plaats in het Jan Renden Steegje, laatstelijk door Gijsbertje Hendriks bewoont, voor f. 375,=.

Naam komt ook voor in straatgeld. Zie Oud Archief inv. 623, huis 40 laatste regel

Ora inv.150 folio 245v: 16-01-1707: De diakenen van deze stad hebben verkocht aan Cornelis Jansen Meijter echtg. van Gijsbertjes Hendricks een huis in het **Jan Renden straatje**, tussen wijlen juffr. Judith van Middagten en Peter Hagen, bewoont door Aart Lubbertsen, voor f. 325,=.

Jan van Nassaupark
Rbsl. 20 maart 1997

Jodenkerkstraat. = Jodenkerksteeg

L 1893, no. 15: Van de Kleine Marktstraat, genoemd onder no. 16 ligger B, tussen de perceelen Sectie E nos. 1195 en 1674 in West-Noordwestelijke richting tot het Paaschenstraatje, genoemd onder no. 14 ligger B, tussen de perceel en Sectie E nos. 1437 en 346.

Lengte: 87.5 m.

De goten zijn met klinkers verhard

Houten goot met ijzeren deksel

20 juni 1970: De Baptisten nemen de voormalige Joodse Synage, aan de Jodenkerksteeg, in gebruik.

18 september 1975: Raad koopt Jodenkerksteeg 1, het gebouw van de voormalige synagoge.

Johan de Wittlaan. (1625 - 1672)

Nederlands staatsman.

Studeerde rechten te Leiden en oefende zich tevens in de Cartesiaanse wiskunde.

1650 pensionaris van Dordrecht. 1653 raadpensionaris.

Werd ~~in~~ op 20 augustus 1672 vermoord.

Johanniterlaan

Raadsbesluit 12 september 1968.

De Johanniter orde is voortgekomen uit een hospitaalbroederschap die kort na 1063 in Jeruzalem was ontstaan. Pas in het tweede kwart van de 12e eeuw werd de orde omgevormd tot een geestelijke ridderorde. In 1187 werd de orde uit Jeruzalem verdreven en sindsdien is het hoofdkwartier achtereenvolgens gevestigd geweest in Acco (1191-1291), op Cyprus (tot 1309), op Rhodos (tot 1522) en op Malta (1530-1798). Na de verovering van Malta door Napoleon in 1798 verplaatste men tenslotte het hoofdkwartier naar Rome.

De Johanniter orde kende een zeer hiërarchische structuur. Aan het hoofd van de orde stond de grootmeester. Hij stond onder toezicht van het kapittel-generaal. De orde was verdeeld in acht tongen, een indeling naar taal. De ridders hadden hun onderkomen in het hoofdkwartier, ingedeeld per tong, onder leiding van een groot-baliër. Deze had zitting in het kapittel-generaal. De acht groot-baliërs vormden samen de centrale raad en kozen de grootmeester.

Elke tong was geografisch onderverdeeld in één of meer groot-prioraten die onder leiding stonden van een groot-prior die in het prioraat zelf woonde. Een groot-prior was eveneens lid van het kapittel-generaal en nam deel aan de vergaderingen daarvan die in principe eens in de vijf jaar plaats vonden op het hoofdkwartier van de orde. Een groot-prioraat was weer onderverdeeld in baliën of commanderijen.

De commanderij St. Jansdal, de hof te Loo ook wel 's Herenloo, wordt voor het eerst genoemd in 1297. Zij make deel uit van de balije van Utrecht (zie St. Janshof)

De commandeur van Sint Jansdal, Berent ten Start, ruilde in februari 1555 met de Schepenen een weduwenhuisje naast een terrein dat reeds eigendom van de Heren in het Loo was, tegenover het St. Catharinelooster in de Sint Catharinastraat voor zijn huisje in het straatje van Sevenhuijsen naast de fraters. Het huisje werd afgebroken en ter plaatse werd een nieuw huis gebouwd met een achzijdig traptorentje. Dit is het bekende torentje in de Academiestraat. Nadat er in 1869 een borstbeeld van Linnaeus in werd geplaatst ging het Linnaeustorentje heten.

Wanneer het huis werd afgebroken is niet bekend maar in iedergeval vóór 1649 toen op dat terrein de botanische tuin van de nieuwe Academie werd aangelegd.

Johanniterpad

Raadsbesluit 15 oktober 1981

Pad tussen Johanniterlaan en Provenierspad.

Johanniterlaan

De Johanniterlaan en ook het Johanniterpad zijn genoemd naar de Johanniter Orde een zogenaamde geestelijke riddersorde, die ontstaan is tijdens de kruisvchten zo rond 1100. In Jeruzalem was omstreeks ^{die tijd} een hospitaal, waar rijke pelgrims werden verzorgd door lechbroeders. Veel kruisridders slopen zich bij hen aan en hielpen mee bij de verzorging. Dit ziekenhuis lag dicht bij een aan Johannes de Doper gewijde kerk en kreeg daarom ook die naam. De ridders noemden zich toen naar het hospitaal de "ordo militiarum sancti Johannis Baptista Hospitalis Hierosolymitani".

indertijd een hele mondvol - of kortweg Johanniters.

Eén van de taken van de ridders was om "de armen en ongelukkigen als heren te dienen". Ook moesten zij hen beschermen tegen de "ongelovigen", waarvan een eeuwenlange ~~strijd~~ strijd tegen de Turken is voortgevolgd. Een strijd ^{waarin} ~~die~~ vaak verloren werd.

De Johanniters werden uit Jeruzalem verdreven en kwamen via Cyprus en Rhodus ten slotte op Malta terecht. Daarom worden ze ook wel Malthezen ridders genoemd.

De orde was georganiseerd in borgen, die op hun beurt weer verdeeld waren in balijen en commanderijen. Deze omgeving viel onder de balije Utrecht. Even over de grens met Ermelo lag de commanderij Sint Janstal ook wel genoemd de Hof de Loo of 's Heerenloo. ^{Op} 's Heerenloo hoop ik ~~te~~ bij het bespreken van de Sint Janhof ~~in~~ ~~naar~~ ~~de~~ ~~vertellingen~~ ~~over~~ ~~heerij~~ te komen.

Vanavond wilde ik er wat vertellen over twee Johanniters of Heeren uit het Loo die van Hardswijk wat bekend hebben.

De eerste is Joachim van Spueldre. ^{Hij} Joachm op 21 oktober 1554 een huwelijk met zijn spouzegeld aan de stad om daarmee een weeshuis te stichten en legde daarmee de grondslag voor het nu nog bestaande Burger Weeshuis. Joachim's "bouw" de commandeur Berent ten Start gaf ook een groot bedrag voor het Weeshuis. ~~Hij wilde een aan hem bestemd stuk~~. De stad had in die tijd een zogenaamd ~~weeshuis~~ weeshuis - woning voor arme weduwen - tegenover de Catharinakerk. Commandeur Berent ten Start riedde zich in 1555

A.M. de Jonglaan

Raadsbesluit 8 november 1962 nr. X/11

Adrianus Michiel de Jong (Nieuw-Vossemeer, 29 maart 1888 – Blaricum, 18 oktober 1943) was een Nederlandse schrijver. Hij publiceerde zijn meeste werk onder eigen naam (A.M. de Jong), maar enkele werken werden onder pseudoniem uitgegeven (Frank van Waes, Herbert D. Ross).

De Jong werd geboren in Nieuw-Vossemeer, een dorp in het westelijk deel van Noord-Brabant. Het Rooms Katholieke gezin had 13 kinderen. De Jongs vader was landarbeider, en ging op zoek naar meer welvaart als arbeider in Rotterdam. Veel van De Jongs jeugdherinneringen zijn verwerkt in de romancyclus “Merijntje Gijzen” In totaal bestaat die serie uit acht delen, waarvan de eerste vier Merijntje Gijzens jeugd vormen, de laatste vier Merijntje Gijzens jonge jaren. Hij volgde een opleiding tot onderwijzer maar ging al spoedig over op de journalistiek. Eerst als redacteur bij Het Volk en later als letterkundig medewerker bij de VARA.

Tijdens de mobilisatie in de Eerste Wereldoorlog werd De Jong opgeroepen voor dienst. Vanuit zijn gevoel voor onrecht publiceerde hij in zijn Notities van een landstormman kritische stukken over de situatie in het Nederlandse leger. Als gevolg daarvan werd De Jong van de officiersopleiding verwijderd. Later zou hij deze ervaringen verwerken in zijn roman Frank van Wezels roemruchte jaren dat zich voor een deel **in Harderwijk afspeelt**.

A.M. de Jong schreef de teksten voor de strip Bulletje en Boonestaak, waarvoor hij in 1922 de in Nederland wonende Belg George van Raemdonck voor van de tekeningen. Deze strip wordt tegenwoordig als een klassieker beschouwd, zowel wegens de gedurfde tekeningen als de controversiële onderwerpen van De Jong.

In augustus 1930 begon De Jong als medewerker bij de VARA, waar hij tot na het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog verantwoordelijk zou zijn voor de wekelijkse boekenrubriek. Vanaf de jaren twintig was hij daarnaast literatuurcriticus voor het dagblad Het Volk.

In 1942 werd De Jong wegens zijn socialistische sympathieën door de Duitsers gearresteerd, maar al snel weer vrijgelaten wegens zijn slechte gezondheid. Als represaille voor de moord op een aantal NSB'ers werd De Jong in 1943 slachtoffer van een politieke sluipmoord door Nederlandse SS'ers, een van de zogenaamde Silbertanne-acties.

In 1974 werd in zijn geboorteplaats Nieuw-Vossemeer het A.M. de Jong-museum geopend.

Jonkheer Sandberglaan.

Rbsl. 28 feb 1985

Jhr. Cornelis Johan Sandberg was één van de eigenaren van het kasteeltje "De Essenburg" en bezat diverse landerijen in Hierden en omgeving. Hij heeft als zodanig veel voor de Hierdense gemeenschap betekend en in 1903 meebetaald aan het orgel in de kerk van Hierden.

Jufferenpad en Heerenpad = Stationslaan en Oranjelaan

Volgens de heer T. Goossens, archiefmedewerker, is de naam ontstaan uit de zondagse wandeling van respectievelijk de dames (kortere weg tot herberg "s Lands Welvaren, later Het Zwarte Gat ter hoogte van het Stationsplein) en heren (langere weg tot herberg "De Jager" of Waterplas)

Herberg "Het Zwarte Gat", van ouds genaamd "Hollands Welvaren"

(zie kadastrale atlas, Sectie D, 3e blad, kruising Middenlaan ofwel Weiburglaan ter hoogte van het huidige station en Jufferenpad of weg naar Ermelo = Stationslaan)

ORAH Protokol van Bezwaar inv. 161 en 162 folio 221:

Rubriek "Landereijen tusschen de Laage Sypel en Wijsteeeg:

Huis, genaamd "**Het Zwarte Gat**", van ouds "**s Lands Welvaren**" buiten de Stad aan het Jufferenpad

rec. 15-02-1796: 't Zwarte Gat van Jacob Willemsen, echtgenoot van Jenneke Langenhoven
Kroniek: **1793 Januari 28.**

De middelste sluitboom op den weg over het Jufferenpad wordt gesloten, doch zal voor rijtuigen, tegen betaling van tolgeld, worden geopend door den bewoner van **(de herberg) "het Zwarte Gat"**. (noot: heette vroeger "s Lands Welvaren")

uit: Lidmaten 1715-1814

nr. 2765: Jannetje Jansdochter, 1742 met att. Uit Elspeet, in het zwarte gat

uit: begraven 1795-1811

1804-03-12 Grietje Martens kind. 01-00, uit het zwarte gat

notaris Van Meurs

inv.	akte	aard omschrijving nr locatie verkoper verkoper koper koper bijzonderheden
808	684	1 nov. 1816. verkoop huis nr. 719 "Het Zwarte Gat" genaamd a/h Jufferpad. Verkopers Schavier en Jan Engelgeer, koper Willem Willem.

Vittepraetje maart 2001 door T. Goossens

Op 14 april 1716, de dinsdag na Pasen, besluiten Gerrit en enkele vrienden "om een wandelt je na buijten te doen". Ze komen langs **herberg "De Waterplas"**, maar gaan daar niet naar binnen. Ze geven de voorkeur aan het huis schuin tegenover de Waterplas, "**aldaer de Jager uijthang**"

Julianalaan.

Rbsl. 26 oct 1951 hr. IX/14

Justus van Effenstraat. 1684 - 1735

Rbsl. 8 nov 1962 nr. X/11

Nederlands letterkundige.

Studeerde letteren in Utrecht en promoveerde in 1727 in de rechten te Leiden.

Bekend werk: De Hollandsche Spectator (verzameling wekelijkse vertogen) 1731 - 1735.